

Bertil Jonsson: Öppningstal vid Landsorganisationens 24:e kongress

Talare
Bertil Jonsson
Ordförande LO

Datum
2 september 2000

Kamrater.

Halva jordens befolkning lever idag på mindre än två dollar om dagen.

842 miljoner vuxna är analfabeter.

Det finns 250 miljoner barnarbetare i världen.

Mer än hälften av jordens befolkning saknar lagstadgad social trygghet.

Varje år omkommer 1,1 miljoner människor på sina arbetsplatser.

1998 mördades 123 personer för att de var fackligt aktiva.

1 650 människor torterades och 3 600 fängslades av samma skäl.

150 miljoner människor i världen är arbetslösa, varav femton miljoner i Europa.

Varannan svensk LO-medlem orkar inte jobba fram till pensionen.

1999 inträffade 60 arbetsolyckor med dödlig utgång i Sverige.

I senaste riksdagsvalet stannade var femte LO-medlem hemma.

Kamrater.

Fackföreningsrörelsen är en gränslös kraft för frihet tillsammans.

För i demokrati förverkligas drömmar.

LOs demokratikongress är en del av allt detta.

Kommer ni håg hur det var?

Kommer ni ihåg hur det var när vi samlades till LO-kongress här i Folkets Hus förra gången, 1996?

Vi samlades under ett 90-tal som präglades av en djup ekonomisk kris.

För första gången i modern tid samlades en LO-kongress under massarbetslöshet.

Vi samlades i ett samhällsklimat som i flera år präglats av ett enormt budgetunderskott och nedrustning av den offentliga sektorn.

För första gången i modern tid fick vi uppleva hur den välfärd vi byggt upp under decennier öppet ifrågasattes.

Vi samlades under en tid då starka krafter gick till angrepp mot våra fackliga rättigheter.

För första gången i modern tid tvingades vi till en grundläggande försvarsstrid.

En strid för att försvara våra grundpelare – kollektivavtalen, a-kassan, den generella välfärden och rätten till arbete.

Den nyliberala vägen pekades ut som den enda rätta. Som ödesbestämd.

Inget fick stå i vägen för marknaden och dess segerrusiga anhängare på banker, ekonomiredaktioner och borgerliga partikanslier.

Och högern vet det som högern alltid vetat. I alla tider. I alla länder.

De vet att för att kunna genomföra ett systemskifte måste man först knäcka fackföreningsrörelsen.

Men, kamrater, vi tog striden. Och vi slog tillbaka.

Vi lyckades pressa tillbaka nyliberalerna, sakta men säkert.

För de hade ju fel. 1890-talets ekonomiska teorier fungerade inte på 1990-talet heller.

Då, på 1990-talet, påstod de att vi måste sänka skatten för de rikaste. Annars rasar svensk ekonomi.

Idag har vi fortfarande solidariska skatter. Och svensk ekonomi blomstrar.

Då sade de att vi måste avveckla den generella välfärden. Annars får vi aldrig bort budgetunderskottet.

Idag har vi kvar, och bygger vidare på, den generella välfärden. Och budgetunderskottet har blivit ett överskott.

Då påstod de att facket och kollektivavtalen måste försvagas. Annars kan inte företagen växa.

Idag har vi fortfarande starka fackföreningar och kollektivavtal. Och företagen slår nya vinstrekord.

Då sade de att vi måste avskaffa arbetsrätten. Annars vågar ingen starta nya företag.

Idag har vi fortfarande en stark arbetsrätt. Och det var längesen det startades så många nya företag som nu.

Då påstod de att vi måste montera ner a-kassan. Annars får vi aldrig ner arbetslösheten.

Idag har vi fortfarande en stark a-kassa. Och jobben blir fler för varje dag.

Kommer ni ihåg när Bo Lundgren ombads att kommentera arbetarrörelsens gemensamma delmål att pressa ner den öppna arbetslösheten till högst fyra procent under år 2000?

Han kallade det, och jag citerar: ”ett rent önsketänkande”.

Men nu är vi där. Vi kommer att klara målet i år.

Nu kan vi gå vidare mot full sysselsättning. Vi kan börja se framåt igen.

Vi har under dessa år, genom hårt arbete, tillsammans byggt en grund för ett fortsatt reformarbete i medlemmarnas intresse.

Men det betyder inte att den ideologiska striden med nyliberalismen är över.

Just nu pågår ett systemskifte i landsting och kommuner som styrs av högern.

Där säljs medborgarnas gemensamma tillgångar ut till underpriser, av ideologiska skäl.

Där sänks också skatten av ideologiska skäl. Pengar som istället skulle ha gått till skola, vård och omsorg.

Där hotas den sociala bostadspolitiken. Bostaden ses inte längre som en social rättighet, utan som en handelsvara vilken som helst.

I flera landsting försöker de borgerliga också sälja ut och privatisera så mycket som möjligt av vård och omsorg.

I förlängningen av denna utveckling hotar ett system där privata försäkringar ersätter en offentlig sjukvård för alla.

Då blir det inte behovet som styr vilken vård man får, utan förmågan att betala.

Då tar vi slutgiltigt steget från ett välfärdssamhälle till ett marknadssamhälle, där människovärdet mäts i pengar.

Kamrater!

Vi har lyckats pressa tillbaka nyliberalismen på det nationella planet.

Men nu måste vi också, över hela landet, samla oss till en ideologisk motoffensiv

mot det systemskifte som sker i högerstyrda kommuner och landsting.

Vi måste återupprätta den sociala bostadspolitiken!

Vi måste ta striden för en sjukvård där behovet styr, inte det privata vinstintresset!

Vi måste tydligt tala om att vi står för ett välfärdssamhälle för alla, inte ett marknadssamhälle för några!

Kongressdeltagare!

Det föll många hårda ord mellan kamrater i arbetarrörelsens båda grenar vid mitten av 90-talet.

Det är i och för sig inget nytt. Vi har tagit tuffa debatter förr.

Vi har råd med det så länge vi är överens om färdriktningen.

För den facklig-politiska samverkan bygger på en ideologisk enighet om våra grundläggande mål, inte på att vi ska vara överens i varje sakfråga.

Men 1996 var det tufft. Våldigt tufft.

Det var många som hoppades att det skulle spricka då.

Drömmen för våra motståndare har ju alltid varit att den facklig-politiska samverkan ska brytas.

Orsaken är enkel. Det skulle försvaga både partiet och facket.

Och det är just på grund av den insikten som vi tillsammans lyckades att göra högern besviken även på denna punkt.

För de kunde ju aldrig ana att den facklig-politiska samverkan tvärtom skulle stärkas under de här åren.

De vet ju inte hur det fungerar. De har egentligen ingen aning om vad arbetarrörelsen är.

De har aldrig förstått att den facklig-politiska samverkan är knuten samman i praktiskt arbete, liksom med starka ideologiska och känslomässiga band.

Grunden i den facklig-politiska samverkan är inte att vi betalar pengar till partiet.

Den handlar inte om att regeringen och LO-ledningen äter middag ihop.

Och den handlar inte om gemensamma utspel på debattsidor.

Den handlar om våra två miljoner medlemmar.

För vi har ett avtal mellan fackföreningsrörelsen och det socialdemokratiska arbetarepartiet.

Ett avtal som bygger på ömsesidiga band och ömsesidigt förtroende.

Ett avtal vi en gång slöt för att få inflytande också utanför fabriksportarna. I medlemmarnas vardag.

Ett avtal med den enda politiska kraft som har förmågan och styrkan att genomföra en politik som ligger i medlemmarnas intresse.

Och, kamrater, det avtalet tänker vi hålla!

För en stark fackföreningsrörelse kräver ett starkt socialdemokratiskt arbetareparti.

En stark socialdemokrati kräver en stark fackföreningsrörelse.

Och det är bara tillsammans, i facklig-politisk samverkan, som vi nu kan gå vidare i vår samhällsförändring för demokrati, arbete och rättvisa.

Kongressdeltagare!

Den facklig-politiska samverkan har haft en avgörande betydelse för demokratins framväxt i vårt land.

Det var våra fackliga pionjärer som drömde om frihet och demokrati.

Men de lokala fackföreningarnas strävanden för bättre arbetsvillkor räckte inte.

Det behövdes rättigheter också utanför fabriksportarna.

Ett av de vackraste uttrycken för denna frihetslängtan tycker jag var och är arbetarekommunen.

Där skulle arbetare ges rätten att påverka hela samhällslivet.

Där gällde en medlem en röst.

Och där fick det demokratiska mötet mellan jämbördiga symbolisera visionen om en annan samhällsordning.

Det blev början till bildandet av det socialdemokratiska arbetarepartiet, liksom till det demokratiska genombrottet i vårt land.

Men det är inte mer än 80 år sedan som kvinnor fick lika rösträtt som män. Den moderna demokratin som vi känner den är fortfarande ung. och därför skör.

Under den gångna kongressperioden har vi fått uppleva hur fascismens, nazismens och rasismens krafter åter börjat göra sig hörda.

För de flesta av oss har fascismen varit något som hörde historien till, eller befann sig långt, långt borta.

Vi minns kampen mot militärjuntan i Chile.

Men idag sitter fascister och rasister i flera av Europas parlament. Från Italien i söder till Norge i norr.

Här i vårt eget land bombas journalisters bilar. Poliser och fackföreningsmän mördas.

Och varje dag hotas, förföljs och trakasseras människor på grund av sin demokratiska övertygelse, sin hudfärg eller sin sexuella läggning.

Det sker här och nu. Mitt i vår svenska demokrati.

Detta visar att demokratin aldrig får tas för given. Den måste ständigt försvaras, ständigt erövrats och ständigt utvecklas av varje generation.

Kampen för demokrati handlar om människovärdet, den allmänna och lika rösträtten, de politiska fri- och rättigheterna, rätten att organisera oss.

Men idag pågår också en demokratistrid som gäller den globala makten.

För vi har under 90-talet sett framväxten av en global ekonomi som inte känner några gränser.

Då kan inte heller vi göra det.

Därför är vårt fackliga uppdrag mer än någonsin också internationellt.

Detta är kanske den största demokratifråga vi står inför.

Så, kamrater, vi ska förbereda oss för de hot som finns. Men vi ska också se möjligheterna.

Möjligheterna att tillsammans, i hela den internationella fackföreningsrörelsen, arbeta för ett globalt samarbete som inte bygger på otyglade marknadskrafter, klassklyftor och arbetslöshet.

Utan på våra värderingar om demokrati, arbete och rättvisa.

För fyra år sedan såg vi här på kongressen hur medlemmar vittnade i vår rättviseutredning om den växande känslan av utanförskap.

Om de där uppe och vi här nere.

Om en maktelit som slutat lyssna och alltmer börjat sko sig själva.

Om hur vårt land håller på att delas.

I vår demokratiutredning har vi fått den bilden bekräftad.

Allt färre LO-medlemmar utnyttjar sina demokratiska rättigheter.

Allt färre röstar i de allmänna valen.

Allt färre vågar säga ifrån på sina arbetsplatser.

Det här är en farlig utveckling.

För om alltfler av våra medlemmar tystnar, då dör också deras frågor.

Det leder till att arbetsgivare, politiker och andra makthavare inte ser

De ser inte den ofrihet som finns på arbetsplatserna.

De ser inte de arbetsmiljöproblemen som för många leder till kortare liv.

De ser inte alla plånböcker som aldrig räcker till.

Det finns en demokratisk klyfta i vårt land. Och den klyftan växer.

Valdeltagandet i det senaste riksdagsvalet, liksom i valet till Europaparlamentet följde ett starkt klassmönster.

Många av de som behöver demokratin och politiken mest vände den ryggen.

På andra sidan Atlanten, I USA, pågår just nu en presidentvalskampanj.

Det är ett val där man måste ha tillgång till miljontals dollar för att överhuvudtaget kunna ställa upp. Där är valdeltagandet sällan är över 50 procent.

Vi har ofta förfasat oss över sådana siffror.

Men idag är de verklighet i delar av vårt land.

I våra mest utsatta stadsdelar i storstäderna låg valdeltagandet 1998, precis som i USA, under 50 procent.

Här finns en viktig lärdom att dra.

För det är inte bara högerens fel om Sverige blir mer orättvist, om klassklyftorna ökar och om kollektivavtalen slås sönder.

Felet är i så fall också vårt eget.

Att vi låter våra motståndare splittra oss.

Att vi tagit vår demokratiska styrka för given.

Och att vi felaktigt trott att de segrar vi vunnit under 1900-talet är för alltid vunna.

Det är bland annat detta som är utgångspunkten för vår kongressrapport, ”Frihet tillsammans”.

För det är ju så det är. Det var ofriheten som födde de första fackföreningarna.

Och fackföreningsrörelsen är, och ska alltid vara, en frihetsrörelse.

Under 80- och 90-talet försökte högern lägga beslag på frihetsbegreppet.

Men det är dags att ta tillbaka det, kamrater.

För högerens frihet är inte vår frihet. Högerens frihet är ägandets frihet.

Högerens frihet är arbetsgivarens frihet att säga upp vem han vill – av vilka skäl han vill, utan att facket lägger sig i.

Det är kapitalets frihet att spela ut löntagare i olika länder mot varandra.

Det är helt enkelt den ekonomiska maktens frihet att trycka ner den maktlöse.

Högerns frihet är en frihet på bekostnad av andra. Vår frihet är en frihet tillsammans med andra.

För vi vet att de gemensamma lösningar vi byggt genom en välfärd för alla, fackliga rättigheter och kollektivavtal ökar friheten för löntagarna, både som individer och som grupp.

Så, kamrater, vår demokrati rapport är alltså klar. Vi ska diskutera den under de här kongressdagarna.

Men arbetet för en stark demokrati blir aldrig klart.

Det är först efter kongressen som vårt demokratiarbete, vårt frihetsarbete, börjar på allvar.

När vi åker hem till våra fackliga uppdrag.

När vi diskuterar med våra arbetskamrater.

Liksom när vi träffar fackliga kamrater från andra länder.

Det är då vi ska fortsätta vårt arbete för fackliga rättigheter.

Det är då vi ska fortsätta vårt demokratiarbete.

Det är då vi ska fortsätta att skapa frihet tillsammans.

Kongressdeltagare!

Vi är i vårt land mitt uppe i en ideologisk strid.

En klasskamp på liv och död, skulle man kunna säga.

Men trots att alla berörs, så är det få som lägger märke till den.

Det beror på att motståndaren vill kamouflera och mörklägga den och att denna mörkläggning är en del av själva striden.

Och om vi inte tydliggör och synliggör denna ideologiska dimension, kommer vi att förlora.

Striden handlar om den svenska fackliga modellen.

Eller, ännu tydligare, den handlar om vår sammanhållning – arbetarklassens sammanhållning.

Ideologer inom SAF och högern har sedan drygt 20 år koncentrerat all sin kraft på en enda sak:

Att bryta ned vår grundläggande styrka. Vår sammanhållning.

Och de har gjort en riktig analys.

För den enda styrkefaktor där vi är helt överlägsna är att vi är många.

Och det är en kraft som, rätt utnyttjad, är överlägsen alla andra krafter.

Men det är inte tillräckligt att vara många.

Man måste ha en gemensam ideologi också.

Man måste ha en förmåga att agera tillsammans.

Man måste ha en stark organisation.

Och – man måste hålla ihop!

Och ideologerna på andra sidan vet, och vi vet, att kampen om sammanhållningen blir avgörande för framtiden.

När SAF startade sin ideologiska offensiv för mer än 20 år sedan, då var huvudsyftet att splittra motståndarna.

När SAF gick ut i storlockouten 1980, då var målet detsamma.

När SAF drog sig ur de centrala avtalsförhandlingarna, då var facklig splittring det yttersta målet.

När SAF tågade ut ur de statliga styrelserummen, då var det en del av samma konsekventa och långsiktiga strategi.

Och när SAF häromåret bröt upp från alliansamtalen, då var det återigen deras koncentration på att göra allt för att bryta ned den fackliga sammanhållningen som fällde avgörandet.

Det går inte att förneka att strategerna inom SAF gjort en riktig analys, utifrån sina intressen.

De har riktat in sig mot den fackliga kärnan – sammanhållningen.

Det går inte heller att förneka att de haft flera framgångar under dessa 20 år.

Men under den gångna kongressperioden har vi på allvar inlett motoffensiven. Och på många områden har vi vänt utvecklingen.

Framför allt lyckades vi åstadkomma en stark samordning i 1998 års avtalsrörelse.

Och i går eftermiddag slutförde vi förhandlingarna om ett gemensamt avtal för bemanningsföretagen.

Ett avtal som ger samma grundläggande rättigheter för de anställda i bemanningsföretagen som för våra övriga medlemmar.

Kamrater.

Detta är en stor framgång för sammanhållningen inom LO.

Men detta betyder inte att den ideologiska striden är över.

Långt ifrån.

Låt mig för ovanlighetens skull få citera en konservativ politiker – Winston Churchill:

”Detta är ändå inte slutet på striden, ja, inte ens början på slutet – men möjligen slutet på början”.

Så kamrater.

Låt oss här och nu lova varandra en sak:

Låt oss lova varandra att aldrig låta motståndarna splittra oss.

Om vi håller det löftet då vinner vi.

För, kamrater, det var en stark och samlad fackföreningsrörelse som skapade den solidariska lönepolitiken.

Det var en stark och samlad fackföreningsrörelse som under den gångna kongressperioden inledde en motoffensiv mot nyliberalismen.

Och, kamrater, det är bara en stark och samlad fackföreningsrörelse som kan skapa frihet tillsammans under detta nya sekel.

Så, om jag så här på slutet, innan jag om några dagar lämnar över till en ny LO-ordförande, ska försöka mig på att sammanfatta det budskap jag vill ge Landsorganisationens 24:e ordinarie kongress, utifrån 38 års fackligt arbete, så gör jag det med tre uppmaningar:

Lyssna på medlemmarna!

Vik inte undan!

Håll samman!

Tack ska ni ha, kamrater!

Taggar

2000, 2000-tal, Fackförbund, Man, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/bertil-jonsson-oppningstal-vid-landsorganisationens-24-e-kongress>